

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

25

stycznia 2018

czwartek

19:00

NFM, Sala Czerwona

Recital skrzypcowy Noaha Bendixa-Balgleya, koncertmistrza Berliner Philharmoniker

Noah Bendix-Balgley – skrzypce

Ohad Ben-Ari – fortepian

Program:

Johann Sebastian Bach (1685–1750) *Chaconne z II Partity d-moll* na skrzypce solo BWV 1004

Ludwig van Beethoven (1770–1827) *Sonata skrzypcowa D-dur* op. 12 nr 1

I Allegro con brio

II Tema con variazioni

III Rondo

Camille Saint-Saëns (1835–1921) *Introduction et rondo capriccioso* op. 28

***

Joseph Achron (1886–1943) *Dance Improvisation on a Hebrew Folksong* op. 37,

Hebrew Melody op. 33, *Hebrew Dance* op. 35 nr 1

Aleksandr Krein (1883–1951) *Caprice hébraïque* op. 24

Joel Engel (1868–1927) *Chabad'er Melodie* op. 20 nr 1, *Freilachs* op. 20 nr 2

Tradycyjna muzyka klezmerska

[90']

L. van Beethoven

C. Saint-Saëns

Na jednej pięciolinii

Artur Bielecki

Program dzisiejszego recitalu skrzypcowego jest bardzo interesujący i dzieli się wyraźnie na dwie całkowicie odrębne części. Pierwsza została poświęcona powszechnie znanym arcydziełom literatury skrzypcowej różnych epok (barok, klasycyzm, romantyzm). Druga zaś to niezwykle ciekawy dźwiękowy portret muzyki XX w. inspirowanej tradycją żydowską. Znalazły się w niej utwory mniej znane, rzadziej obecne na estradach, lecz bardzo cenne i charakterystyczne dla kultury czasów, w których powstawały.

Chaconne z II Partity d-moll na skrzypce solo BWV 1004 Johanna Sebastiana Bacha jest jednym z symboli muzyki skrzypcowej i całej twórczości kompozytora. Utwór pochodzi ze sławnego zbioru, który obejmuje trzy sonaty i trzy partity na skrzypce solo. Sonata Bacha nawiązując do włoskiego gatunku *sonata da chiesa* (sonata kościelna), natomiast pod nazwą „partita” kryje się barokowa suita, czyli forma wykorzystująca następstwo tańców. *Chaconne* (*Ciaccona*) jest imponującą częścią finałową *II Partity d-moll*. To kompozycja tak niezwykła i mistrzowska, że często skrzypkowie decydują się grać ją oddzielnie jako dzieło samoistne, niezależne od pozostałych części. Na temat tego utworu bardzo trafnie wypowiedział się kiedyś Johannes Brahms: „Na jednej pięciolinii, przy użyciu jednego instrumentu zawarte tu zostały najgłębsze myśli i najbardziej poruszające emocje [...]”. Wystuchanie tego dzieła w sali koncertowej jest zawsze niesamowitym przeżyciem.

Z barokowym arcydziełem sąsiaduje w programie pozycja należąca do epoki klasycyzmu – *Sonata skrzypcowa D-dur* op. 12 nr 1 Ludwiga van Beethovena. To pierwsza z dziesięciu sonat Beethovena przeznaczonych na skrzypce i fortepian. Należy ona do trzech sonat z opusu 12 zadedykowanych włoskiemu kompozytorowi Antoniu Salieriemu. Jest to dzieło stosunkowo wczesne, napisane w latach około 1797–1798, a więc w pierwszym okresie twórczości Beethovena. Jeżeli chodzi o ogólną koncepcję, utwór jest silnie osadzony w tradycji klasycznej, ale jednocześnie niemal w każdym jego takcie są widoczne odrębne, indywidualne cechy stylu kompozytora.

Część pierwsza (*Allegro con brio*) to zgodna z konwencją epoki forma sonatowa. Rozpoczyna się energicznym, rozłożonym akordem, po którym pierwszy temat rozwija się śpiewnie w partii skrzypiec, a potem fortepianu. Bardziej kantylenowy jest temat drugi, a cała ekspozycja kończy się majestatycznie

i wirtuozowsko. Przetworzenie w części pierwszej jest stosunkowo krótkie, następuje po nim klasyczna repryza. Bardzo piękne i ciekawe są wariacje (część druga: *Tema con variazioni*), klasyczne w konstrukcji, ale jednocześnie śmiały kontrastami zapowiadające najbardziej odkrywcze dzieła Beethovena. Część trzecia to pogodne *Rondo*, w którym refren – ze swoją radością i nieźrównaną gracją – nawiązuje wyraźnie do dzieł wielkich poprzedników kompozytora: Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta. Zwłaszcza do Mozarta, który zawsze był inspiracją dla twórcy *Dziewiętej Symfonii*. Warto zwrócić uwagę na żywiołowość, wdzięk i humor tej finałowej części, gdyż w późniejszych, dojrzałych dziełach jakości te pojawiają się rzadko, młody Beethoven zaś często zaskakiwał wesołością i muzycznym dowcipem.

Pierwszą część recitalu zamyka *Introduction et rondo capriccioso* op. 28 Camille’a Saint-Saënsa. To popularne i niezwykle efektowne dzieło należy do – jakże typowego dla epoki romantyzmu – repertuaru wirtuozowskiego. Powstało w roku 1863 (obok wersji na skrzypce i orkiestrę istnieje też wersja z fortepianem) i zostało zadedykowane wybitnemu hiszpańskiemu skrzypkowi Pablowi de Sarasate, dlatego nie dziwi to, że kompozycja nawiązuje do „stylu hiszpańskiego”. Usłyszymy tu zarówno nastrojową introdukcję, jak i żywiołowe, sugestywne rondo. Melodyjność, plastyczność motywów oraz ogromne walory wirtuozowskie sprawiły, że wielka popularność tego utworu trwa do dzisiaj.

Druga część koncertu przenosi nas w świat kultury i muzyki żydowskiej. Usłyszymy dzieła kompozytorów pochodzących z terenów dawnego imperium rosyjskiego. Joseph Achron urodził się na Litwie, był kompozytorem i skrzypkiem pochodzenia żydowskiego. Występował już w dzieciństwie (jako cudowne dziecko), był uczniem sławnego Leopolda Auera, studiował w konserwatorium w Petersburgu. W 1925 r. osiedlił się w Stanach Zjednoczonych. Jego brat, Isidor Achron, był pianistą współpracującym ze słynnym skrzypkiem Jaszą Heifetzem. Achron starał się w swoich utworach oddać ducha muzyki żydowskiej. Doskonale słychać to w takich kompozycjach, jak pełna nostalgii *Hebrew Melody* op. 33 z 1911 r., taneczna *Dance Improvisation on a Hebrew Folksong* op. 37 czy *Hebrew Dance* op. 35 nr 1.

Wielu kompozytorów pochodzenia żydowskiego dążyło w XX w. do zdefiniowania narodowego idiomu w swojej muzyce. Czynił tak również Aleksandr Krein, kompozytor pochodzący z żydowskiej rodziny o wielkich tradycjach muzycznych. Jego ojciec był wybit-

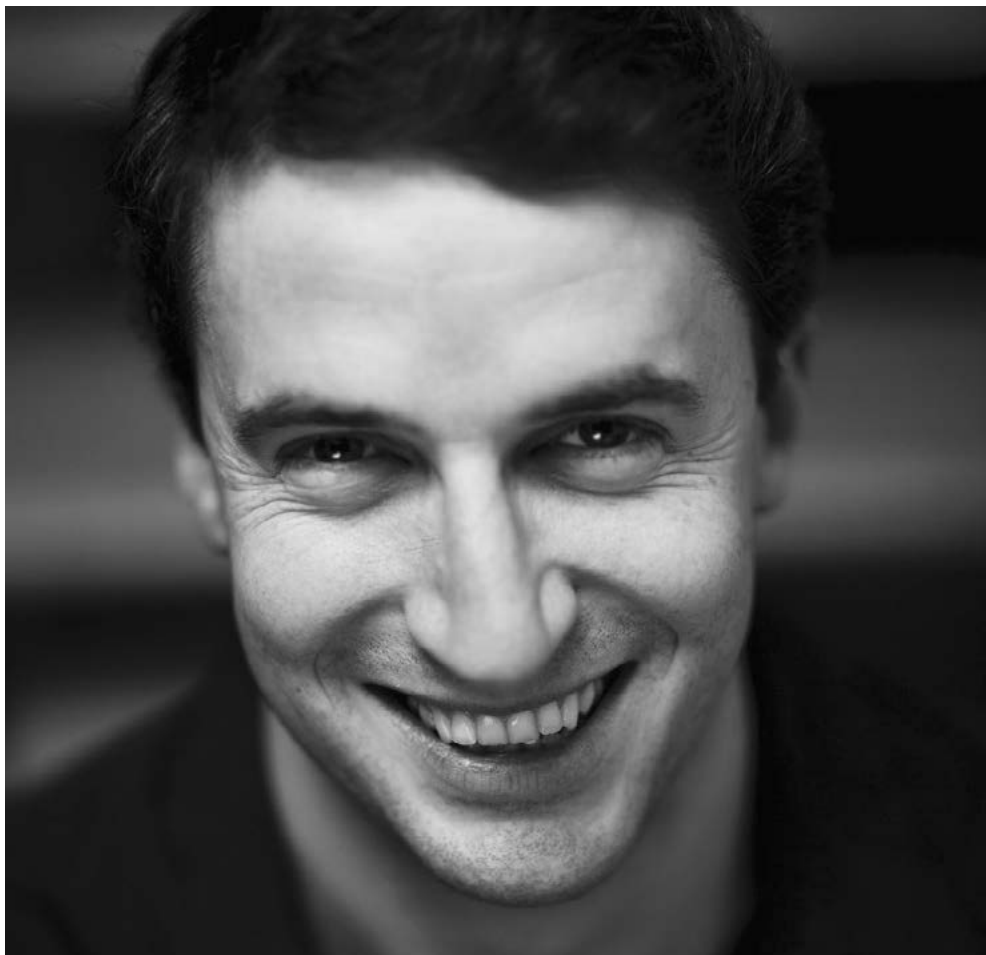
nym skrzypkiem. Krein wykształcenie muzyczne zdobył jednak nie tylko w rodzinnym domu, lecz także na studiach w moskiewskim konserwatorium. Z jego twórczości zabrzmiały na dzisiejszym koncercie *Caprice hébraïque* op. 24.

Niezwykle interesującą postacią był Joel Engel, artysta o wyjątkowych zasługach dla narodowej muzyki żydowskiej. Był absolwentem konserwatorium w Moskwie, ale pochodził z terenów dzisiejszej Ukrainy. Zajmował się wieloma specjalnościami: komponował, uprawiał krytykę muzyczną, zbierał melodie żydowskie, nauczał. Interesowała go problematyka narodowa w muzyce, a w pewnym momencie postanowił poświęcić się sprawie muzyki żydowskiej. Wyemigrował do Palestyny, zmarł w Tel Awiwie. Podczas recitalu usłyszymy dwie kompozycje Engela:

Chabad'er Melodie op. 20 nr 1 oraz *Freilachs* op. 20 nr 2. Na zakończenie programu zabrzmiały także lubiana przez publiczność tradycyjna muzyka klezmerska.

Noah Bendix-Balgley

Urodzony w Asheville w Karolinie Północnej Noah Bendix-Balgley zaczął grać na skrzypcach w wieku 4 lat. Ukończył Indiana University Jacobs School of Music oraz Hochschule für Musik und Theater München. Wygrał szereg konkursów skrzypcowych. W latach 2011–2015 był koncertmistrzem Pittsburgh Symphony Orchestra, a od 2014 r. piastuje funkcję I koncertmistrza Berliner Philharmoniker. Noah Bendix-Balgley jest pełnym pasją kameralistą, który może się pochwalić dużym doświadczeniem w tej dziedzinie. W czasie wolnym zajmuje się wykonywaniem muzyki klezmerskiej.

Noah Bendix-Balgley, fot. Nikolaj Lund

Ohad Ben-Ari

Kariera urodzonego w Izraelu Ohada Ben-Ariego rozpoczęła się, kiedy miał 12 lat – zaczął wówczas występować jako solista z Israel Philharmonic Orchestra oraz Israel Chamber Orchestra. Studiował fortepian i kompozycję, a następnie również dyrygenturę i orkiestrację na Uniwersytecie w Tel Awiwie. Jako pia-

nista Ohad Ben-Ari zdobył wiele głównych nagród w licznych międzynarodowych konkursach. Współpracuje z cieszącymi się światową renomą instrumentalistami, takimi jak G. Braunstein, A. Avital czy S. Gabetta. Ohad Ben-Ari jest dyrektorem ID Festival Berlin. Jego kompozycje i transkrypcje są wykonywane na całym świecie przez czołowych muzyków.

Ohad Ben-Ari, fot. Do Hyung Kim

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

